

קול קורא לסדנת חוקרים וחוקרות

כיצד התאפשרה המלחמה? חברה, לגיטימציה והפעלת כוח

מאז פרוץ המלחמה בעזה והתרחבותה ללבנון וליראן, עסקו מחקרים רבים בהשפעותיה על החברה הישראלית – על הכלכלה, הפוליטיקה, התרבות, מערכת המשפט, התקשורת והיחסים בין קבוצות חברתיות. לעומת זאת, תשומת לב מועטה יחסית הוקדשה לשאלה ההפוכה: כיצד השפיעה החברה על אופן ניהול המלחמה? אילו מנגנונים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים אפשרו את התמשכותה ואת דפוסי הפעלת הכוח שאפיינו אותה?

שאלה זו מקבלת משנה תוקף לנוכח מאפייניה הייחודיים של המלחמה – היקף ההרג וההרס, משכה, הרחבתה לזירות נוספות, והשינויים שחלו בדפוסי הלחימה ובהפעלת הכוח. מאפיינים אלה אינם מחייבים רק בחינה של החלטות אסטרטגיות או צבאיות, אלא גם של התנאים החברתיים, הפוליטיים והתרבותיים שאפשרו את קבלתן, את מימושן ואת הלגיטימציה שניתנה להן לאורך זמן.

מכון האוניברסיטה הפתוחה לחקר יחסי חברה-צבא מארגן סדנת חוקרים וחוקרות המבקשת לבחון את מנגנוני הלגיטימציה שאפשרו את ניהול המלחמה – מן הלגיטימציה הפוליטית למדיניות הממשלה ולמוסדות המדינה, דרך הלגיטימציה שהתפתחה בתוך הצבא, ועד למנגנונים תרבותיים, תקשורתיים ורגשיים של הצדקה, הכחשה, נרמול והשתקה. מטרת הסדנה אינה להניח תשובה אחת לשאלה זו, אלא לעודד מחקר ביקורתי, תיאורטי ואמפירי, הבוחן כיצד נוצרת, משתנה ונשחקת לגיטימציה בזמן מלחמה.

חוקרות וחוקרים מוזמנים להגיש הצעות למחקרים עיוניים או אמפיריים שיידונו בסדנה. בין הנושאים האפשריים:

- לגיטימציה לאלימות בהקשריה השונים.
- מנגנוני הצדקה, הכחשה, נרמול והשתקה.
- יחסי חברה-צבא ועיצוב דפוסי הלחימה.
- התפוררות או שינוי צורתו של המונופול המדינתי על האלימות.
- תפקידם של התקשורת, הרשתות החברתיות ומוסדות הידע בעיצוב הלגיטימציה להפעלת כוח.
- שינויים בזרות הלאומית ובגבולות הקהילה המוסרית.
- רגשות קולקטיביים – טראומה, פחד, נקמה וזעם – כמקורות ללגיטימציה.
- צורות מגוונות, גליוניות וסמויות, של דה-לגיטימציה והתנגדות.
- חידוש והמשכיות ביחס למלחמות קודמות.
- הלגיטימציה הפנים-צבאית להפעלת אלימות, לצייתנות ולסירוב

רשימה זו אינה ממצה, ויתקבלו בברכה גם הצעות העוסקות בהיבטים נוספים של השאלה כיצד התאפשרה המלחמה.

הסדנה תתקיים ב-4 וב-11 בנובמבר 2026 בבית אילה בתל אביב ותהיה פתוחה לקהל מקצועי מצומצם בלבד. בכוונתנו לפרסם את הניירות המתאימים בספר, ולכן ההשתתפות בסדנה מהווה התחייבות עקרונית לכתיבת מאמר. המעוניינים.ות להשתתף יגישו תקציר בן עמוד ובו רעיון מרכזי להרצאה בת כ-20 דקות. התקציר יוגש לכתובת המייל yagil.levy@gmail.com עד ל-9 באוגוסט. הוועדה המכינה תבחר מבין התקצירים את הניירות שיוצגו בסדנה.

הוועדה המכינה: ד"ר עפרה בן ישי, פרופ' עדנה לומסקי-פדר, פרופ' יגיל לוי